

اظهارات استاد اسلام‌شناسی دانشگاه مک مستر کانادا درباره وضعیت شیعیان در آمریکا

استاد اسلام‌شناسی دانشگاه مک مستر کانادا با اشاره به اینکه شیعیان حدود 20 سال است که فعالیتهای فعالانه‌تر در مقایسه با گذشته در آمریکا دارند و به هویت شیعی خود بیشتر واقف شده‌اند، گفت: یکی از علت‌های این توجه و آگاهی انقلاب اسلامی ایران بوده است.

استاد اسلام‌شناسی دانشگاه مک مستر کانادا با اشاره به اینکه شیعیان حدود 20 سال است که فعالیتهای فعالانه‌تر در مقایسه با گذشته در آمریکا دارند و به هویت شیعی خود بیشتر واقف شده‌اند، گفت: یکی از علت‌های این توجه و آگاهی انقلاب اسلامی ایران بوده است.

اسلام شناسی و مطالعات اسلامی یکی از حوزه‌های مطالعاتی در محافل آکادمیک آمریکاست. این سؤال وجود دارد که مطالعات اسلامی و اسلام شناسی با چه نیاتی انجام می‌شود. آیا اسلام شناسی در این جامعه با نیت شرق شناسانه مبنی بر کنترل درآوردن و اعمال نفوذ صورت می‌گیرد یا نیاز به درک و فهم اسلام.

نظر دکتر لیاقت تکیم استاد اسلام شناسی دانشگاه‌های مک مستر کانادا و دنور آمریکا را جویا شده است .

دکتر تکیم، شما استاد مطالعات اسلامی و اسلام شناسی در دانشگاه‌های آمریکا و کانادا هستید و سابقه تدریس در این دانشگاه‌ها را دارید. بر این اساس در دانشگاه‌های آمریکا جایگاه اسلام شناسی و مطالعات اسلامی کجاست؟

تکیم: مطالعات اسلامی و اسلام شناسی از دیرباز در دانشگاه‌های آمریکا مورد توجه بوده است. بعد از حوادث 11 سپتامبر این مطالعات مورد توجه جدی تری نیز قرار گرفته است. بعد از حمله آمریکا به عراق، مردم آمریکا به مطالعه اسلام و به ویژه مذهب شیعه بیشتر علاقمند و راغب شدند و آگاهی بیشتری در مورد این مذهب پیدا کردند.

این موضوع فقط محدود و منحصر به سطح جامعه آمریکا نیست و در محافل آکادمیک و دانشگاهی نیز مطالعات اسلامی و اسلام شناسی مورد توجه جدی‌تری قرار گرفته است. در حال حاضر این دروس و دوره‌ها تقریباً توسط خود مسلمانان تدریس می‌شوند.

با این وجود هنوز تعداد اساتیدی که شیعه باشند در این حوزه اندک است. بحث تقاضا و خواست برای شناخت اسلام در میان سایر ادیان ابراهیمی نیز بیش از گذشته شده است. برای نمونه خود من چند بار برای بحث و گفتگو و سخنرانی به کنیسه دعوت شدم و با یهودیان بحث و گفتگو کرده‌ام. اینها نشان می‌دهد نوعی توجه و اهتمام به شناخت اسلام در میان تمام گروه‌ها در آمریکا رو به فزونی گذاشته است.

ولی متأسفانه در آمریکا رسانه‌ها تصویری منفی از اسلام را به نمایش می‌گذارند. مسلمانان هم رسانه‌ها را در اختیار ندارند تا واقعیت‌های اسلام توسط خود آنها تبیین شود.

بعد از 11 سپتامبر چه تغییراتی ایجاد شد؟

علاوه بر اینکه فضای منفی رسانه‌ای بخشی از نقشه آنها بر علیه اسلام است عملکرد خود مسلمانان نیز گاهی جای سؤال دارد. اختلافات مذهبی میان مسلمانان در پاکستان، عراق و افغانستان از جمله این موارد به شمار می‌روند که تأثیر خوبی در سطح رسانه‌ها از خود به جای نمی‌گذارد.

به عبارت دیگر در فضا و شرایطی که مسلمانان رسانه‌ها را در اختیار ندارند این اختلافات خیلی تصویر نامناسبی از خود بر جای می‌گذارند. بنابراین باید متذکر شد که مسلمانان و به ویژه شیعیان در تدریس اسلام شناسی نقش زیادی در دانشگاه‌های آمریکا ندارند و از سوی دیگر رسانه نیز در اختیار آنها نیست. همچنین گفتگوی میان دینی با سایر ادیان نیز اندک است که همه اینها باعث می‌شود تصویر مطلوبی از اسلام در سطح جامعه آمریکا را شاهد نباشیم.

در شرق شناسی این بحث وجود دارد که شرق شناسان از جهت اعمال سیطره و نفوذ، خواهان مطالعه شرق هستند و نه از جهت درک شرق. آیا این موضوع در مورد مطالعات اسلامی و اسلام شناسی در دانشگاه‌های آمریکا صادق است؟

در زمان گذشته نفوذ شرق شناسان بر این جوامع آکادمیک بیشتر بود و هدف آنها کنترل و اعمال نفوذ بر شرق بوده است. هدف آنها

این بود که خود آنها افکار عمومی را جهت دهند. اما امروزه مردم آگاه شده‌اند و منابع اطلاعاتی غیر از مطالعات آنها نیز در دسترس است. لذا در حال حاضر با توجه به افزایش جمعیت مسلمانان بعد دیگر، یعنی درک و فهم اسلام بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. نوجوانی که وارد مدرسه می‌شود می‌خواهد دین خود را بشناسد.

امروزه در آمریکا و در هر شهر شاهد حضور مسلمانان هستیم. خود این مسئله باعث شده تا از رهگذر گفتگو، غیرمسلمانان از آرای مسلمانان آگاه و مطلع شوند.

شما کتابهایی در مورد شیعیان در آمریکا نوشته‌اید، ضرورت نگارش در این خصوص چه بوده است؟

-پیش از من کسی به این موضوع با این ابعاد توجه نکرده بود. پیش از این مقالاتی در مورد اسلام نوشته شد که برای نمونه اسلام را در بخشی از جامعه آمریکا بررسی کرده بود. ولی اسلام در کل کشور آمریکا مورد بررسی قرار نگرفته بود. موضوع دیگر این بود که کسانی که به بررسی اسلام در جامعه آمریکا پرداخته بودند سنی مذهب بوده‌اند که با لنز این مذهب مسائل را دیده و بررسی کرده‌اند.

این نویسندگان اگر راجع به شیعیان هم مطلبی نوشته باشند خیلی اندک بوده است. بر این اساس تصمیم گرفتم که در مورد اسلام در کل جامعه آمریکا و در مورد شیعیان در این کشور کتابهایی بنویسم.

اگر شیعیان در مورد خودشان ننویسند دیگران نیز این کار را نخواهند کرد و اگر این کار را بکنند با عینک خود به مسائل خواهند نگریست.

از سوی دیگر در حدود دو میلیون نفر شیعه در آمریکا زندگی می‌کنند و نیاز به نگارش چنین کتابی احساس می‌شد تا وضعیت آنها از ابعاد مختلف در این جامعه مورد بررسی قرار گیرد. شیعیان حدود 250 مسجد در آمریکا دارند و مراکز و مؤسسات خاص خود را در این کشور دارند.

مشاغل شیعیان در آمریکا و ارتباط مراجع با شیعیان در جامعه آمریکا و موضوعات دیگر در کتاب "شیعیان در آمریکا" مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

با توجه به یافته‌های شما میزان قدرت و نفوذ شیعیان در آمریکا از جمله داشتن رسانه و نهادهای جامعه مدنی به چه میزان است؟

-باید گفت که شیعیان از جهت داشتن رسانه و نهادهای قدرتمند ضعیف هستند. شیعیان از حدود 140 سال پیش به جامعه آمریکا مهاجرت کردند. ولی عمده آنها در صد بودند تا غربی و فرنگی شوند و لذا توجه زیادی به این مسائل نداشته‌اند. شیعیان حدود 20 سال است که حضور فعالانه در آمریکا دارند و به هویت شیعی خود بیشتر واقف شده‌اند. یکی از علت‌های این توجه و آگاهی انقلاب اسلامی ایران بوده است.

شیعیان زیادی از هند، پاکستان، عراق و ایران به جامعه آمریکا آمده‌اند و فعالیت‌های آنها در این کشور رو به فزونی است. در روزنامه‌ها، رسانه‌ها و دانشگاهها حضور شیعه رو به فزونی است. انقلاب اسلامی ایران باعث شد تا برای نمونه موضوع حجاب در میان شیعیان در آمریکا با اهتمام و جدیت بیشتری دنبال شود.

حتی این انقلاب باعث شد تا برخی افراد در آمریکا به دین اسلام و مذهب تشیع روآورند و معتقد به آن شوند.

در جامعه آمریکا شاهد حضور پر رنگ و مؤثر لابی صهیونیسم هستیم که به قول "میرشایمر" و "استفن والت" حتی سیاست‌های خارجی آمریکا در قبال اسرائیل و کشورهای دیگر را تحت تأثیر قرار می‌دهند. با توجه به این حضور، شیعیان برای حضور کارآمد و مؤثر در جامعه آمریکا چه کاری باید انجام دهند؟

باید توجه داشت که رسیدن به قدرتی قابل ملاحظه در جامعه آمریکا از سوی مسلمانان در پرتو انسجام و اتحاد میان شیعه و سنی حاصل خواهد شد. در آمریکا، رسانه‌ها در اختیار یهودیان طرفدار صهیونیسم است. اما آنچه در آمریکا حرف اول و آخر را می‌زند پول است. اگر یهودیان پول دارند مسلمانان نیز دارند. مسلمانان نیز می‌توانند در سایه وحدت و اعمال برخی درایتها صاحب قدرت شوند.

برای نمونه یهودیان از میزان مشارکت سیاسی بالایی در جامعه آمریکا برخوردار هستند که این موضوع به آنها قدرت چانه زنی در مواجهه با صاحبان قدرت را می‌دهد. این در حالی است که مسلمانان این میزان مشارکت سیاسی را ندارند و بطور طبیعی از این قدرت چانه زنی نیز بی بهره هستند.

دکتر لیاقت تکیم، مسلمان شیعه، استاد کامل اسلام‌شناسی دانشگاه‌های دنور آمریکا و مک مستر کانادا و مؤلف کتابهایی چون "پرسشهایی از فقه" و "شیعیان در آمریکا" است.